

Комаринська З. М.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Навчальний посібник

Видавництво “Магнолія”

Львів

УДК 94(477)(075.8)
К 63

Відтворення цієї книги або будь-якої її частини заборонено без письмової згоди видавництва. Будь-які спроби порушення авторських прав будуть переслідуватися у судовому порядку.

Рецензенти:

- Качараба С. П.** – доктор історичних наук, професор кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. І. Франка;
Малик Я. Й. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедрою європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України;
Скринник З. Е. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ.

Комаринська З. М.

К 63 Історія України: Навч. посіб./ Комаринська З. М. – Львів: Видавництво “Магнолія” – 451 с.

ISBN 978-966-2025-41-5

“Магнолія 2006”

Пропонований навчальний посібник відповідає сучасним вимогам викладання історії України у вищій школі. Цей посібник – своєрідний навчальний комплекс, який не лише подає історичний матеріал, тексти лекцій, а також містить теми і завдання для самостійного вивчення та підготовки до семінарських занять; ставить проблемні питання, котрі мають допомогти у вивченні певної теми, не розгубитись у суперечності думок й оцінок, сприяти виробленню власного погляду.

Навчальний посібник буде корисний студентам вищих навчальних закладів, учням ліцеїв, гімназій у вивченні вітчизняної історії, а також викладачам та вчителям історії України у їх практичній роботі.

УДК 94(477)(075.8)

ISBN 978-966-2025-41-5

© Комаринська З. М.
© Видавництво “Магнолія”

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	10
ТЕМА 1. ВСТУП. ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ТА ЙОГО ДЕРЖАВНОСТІ	14
1.1. Вивчення історії України в контексті існування незалежної Української держави	15
1.2. Наукова періодизація історії України	17
1.3. Географічне розташування України	18
1.4. Найдавніше населення на території сучасної України	18
1.5. Питання походження та прабатьківщини слов'ян в історичній науці ...	25
<i>Загальні висновки</i>	29
<i>Ключові терміни і поняття</i>	30
<i>Вправи і тести</i>	31
<i>Історичні джерела до теми</i>	31
<i>Самостійна робота</i>	32
<i>Запитання для самоконтролю</i>	34
<i>Семінарське заняття</i>	34
<i>Проблемні питання для обговорення</i>	35
<i>Теми рефератів, доповідей, повідомлень</i>	36
<i>Рекомендована література</i>	36
ТЕМА 2. ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ. КИЇВСЬКА РУСЬ. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА	37
2.1. Розселення східних слов'ян. Початок української державності	38
2.2. Розквіт України-Русі у X – XI ст	42
2.3. Криза державності України-Русі, її причини та наслідки розпаду. Історичне значення Київської Русі	46
2.4. Зміцнення удільних князівств. Розквіт могутності Галицько-Волинської держави	48
2.5. Занепад та історичне значення Галицько-Волинського князівства для розвитку і зміцнення української нації та її державницьких традицій	51
<i>Загальні висновки</i>	52
<i>В цей час у світі</i>	52
<i>Ключові терміни і поняття</i>	53
<i>Вправи і тести</i>	54
<i>Історичні джерела до теми</i>	54
<i>Самостійна робота</i>	56
<i>Семінарське заняття</i>	60
<i>Проблемні питання для обговорення</i>	61
<i>Теми рефератів, доповідей, повідомлень</i>	62
<i>Рекомендована література</i>	62

ТЕМА 3. ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКА ДОБА УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ.

ВИНИКНЕННЯ КОЗАЦТВА	63
3.1. Захоплення Галичини Польщею. Політичний статус Галицьких земель у 1349 – 1434 рр.	64
3.2. Українські землі у складі Великого князівства Литовського	65
3.3. Політичні унії Литви та Польщі та їх вплив на подальшу долю українського народу	67
3.4. Виникнення українського козацтва	72
<i>Загальні висновки</i>	75
<i>В цей час у світі</i>	75
<i>Ключові терміни і поняття</i>	76
<i>Вправи і тести</i>	76
<i>Історичні джерела до теми</i>	77
<i>Самостійна робота</i>	78
<i>Запитання для самоконтролю</i>	80
<i>Семінарське заняття</i>	80
<i>Проблемні питання для обговорення</i>	81
<i>Теми рефератів, доповідей, повідомлень</i>	82
<i>Рекомендована література</i>	82

ТЕМА 4. КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКА ДЕРЖАВА ТА ЇЇ

ВІДНОСИНИ ІЗ ЗОВНІШНІМ СВІТОМ (1648 р. – кін. XVIII ст.)	83
4.1. Козаччина. Національно-визвольна боротьба українського народу (1648 – кін. XVII ст.)	84
4.1.1. Причини та початок національно-визвольного руху	84
4.1.2. Хмельниччина (1648 – 1657 рр.)	85
4.1.3. Переяславська рада та Березневі статті. Результати Великого повстання	89
4.1.4. Громадянська війна та поділ козацької України на два гетьманства	94
4.2. Козацько-гетьманська держава (кін. XVII – XVIII ст.)	101
4.2.1. Іван Мазепа і визвольні змагання українського народу	101
4.2.2. Перша українська політична еміграція (поч. XVIII ст.)	108
4.2.3. Ліквідація царизмом української державності. “Українська політика” Петра I і Катерини II	109
4.2.4. Становище Правобережної України та Галичини у XVIII ст.	113
4.2.5. Культурний розвиток України XV – XVIII ст.	116
<i>Загальні висновки</i>	123
<i>В цей час у світі</i>	124
<i>Ключові терміни і поняття</i>	125
<i>Вправи і тести</i>	125
<i>Історичні джерела до теми</i>	126

<i>Самостійна робота</i>	133
<i>Запитання для самоконтролю</i>	133
<i>Семінарське заняття</i>	134
<i>Проблемні питання для обговорення</i>	136
<i>Теми рефератів, доповідей, повідомлень</i>	136
<i>Рекомендована література</i>	136

ТЕМА 5. УКРАЇНА У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРІЙСЬКОЇ

ІМПЕРІЇ (кін. XVIII – поч. XX ст.)	138
5.1. Українські землі у складі Російської імперії у кін. XVIII – XIX ст.	139
5.1.1. Становище в Україні після ліквідації автономії.....	139
5.1.2. Початки національно-визвольного руху в Україні у другій пол. XIX ст.	143
5.1.3. Діяльність Кирило-Мефодіївського братства	144
5.1.4. Громадівський рух у 50 – 70-ті рр. XIX ст.	145
5.1.5. Реформи в Російській імперії 60 – 70-х рр. XIX ст. та їх поширення в Україні	146
5.2. Західноукраїнські землі у складі Австрійської держави у кінці XVIII – I пол. XIX ст.	148
5.2.1. Вхідження Галичини до складу Австрії. Територія і населення. Суспільний устрій	148
5.2.2. Реформи в Австрійській імперії та їх поширення у Галичині ...	150
5.2.3. Початки українського національного відродження у Східній Галичині	152
5.3. Українські землі у другій пол. XIX – поч. XX ст.	159
5.3.1. Зростання національно-політичної свідомості населення українських земель у другій пол. XIX – поч. XX ст.	159
5.3.2. Соціально-економічне становище українських земель	163
5.3.3. Розвиток української культури	165
5.3.4. Українські землі напередодні та в роки Першої світової війни	173
<i>Загальні висновки</i>	177
<i>В цей час у світі</i>	179
<i>Ключові терміни і поняття</i>	179
<i>Вправи і тести</i>	181
<i>Історичні джерела до теми</i>	183
<i>Самостійна робота</i>	190
<i>Запитання для самоконтролю</i>	194
<i>Семінарське заняття</i>	195
<i>Проблемні питання для обговорення</i>	197
<i>Теми рефератів, доповідей, повідомлень</i>	197
<i>Рекомендована література</i>	198

ТЕМА 6. НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНІ ЗМАГАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ (1917 – 1921 рр.). ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ.....	199
6.1. Демократизація суспільно-політичного життя в Україні після Лютневої революції. Виникнення та діяльність української Центральної Ради	200
6.2. Українська держава гетьмана П. Скоропадського	209
6.3. Національно-державницький рух на західноукраїнських землях. ЗУНР, її внутрішня та зовнішня політика	213
6.4. Відновлення УНР. Директорія	220
6.5. Підсумки, здобутки та уроки визвольних змагань українського народу у 1917 – 1921 рр.	224
<i>В цей час у світі</i>	226
<i>Ключові терміни і поняття</i>	226
<i>Вправи і тести</i>	227
<i>Історичні джерела до теми</i>	228
<i>Самостійна робота</i>	238
<i>Запитання для самоконтролю</i>	239
<i>Семінарське заняття</i>	240
<i>Проблемні питання для обговорення</i>	242
<i>Теми рефератів, доповідей, повідомлень</i>	242
<i>Рекомендована література</i>	242
 ТЕМА 7. МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ (1921 – 1939 рр.)	244
7.1. Становище в Україні у 20 – поч. 30-х рр. ХХ ст.	245
7.1.1. Україна в умовах непу	245
7.1.2. Українізація: причини та наслідки	246
7.1.3. Процес створення СРСР та участь України у ньому	250
7.1.4. Наступ тоталітарної системи на український народ (індустріалізація, колективізація, голодомор 1932–1933 рр., “культурна революція”)	251
7.2. Західноукраїнські землі між двома світовими війнами	258
7.2.1. Українські землі під владою Польщі	258
7.2.2. Українські землі під владою Румунії	261
7.2.3. Українські землі під владою Чехо-Словаччини. Карпатська Україна – продовження боротьби за українську державність... ..	263
<i>Загальні висновки</i>	267
<i>В цей час у світі</i>	268
<i>Ключові терміни і поняття</i>	269
<i>Вправи і тести</i>	270
<i>Історичні джерела до теми</i>	271

<i>Самостійна робота</i>	273
<i>Запитання для самоконтролю</i>	274
<i>Семінарське заняття</i>	275
<i>Проблемні питання для обговорення</i>	276
<i>Теми рефератів, доповідей, повідомлень</i>	277
<i>Рекомендована література</i>	277
ТЕМА 8. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939–1945 рр.) ...	278
8.1. Початок Другої світової війни	279
8.1.1. Західна Україна і політичні інтереси СРСР і нацистської Німеччини. Пакт про ненапад Ріббентропа-Молотова	279
8.1.2. Початок Другої світової війни і доля західноукраїнських земель ..	279
8.1.3. Акт проголошення відновлення Української держави (30 червня 1941 р.).....	283
8.2. Рух опору в роки Другої світової війни. Визволення України	285
8.2.1. Розчленування України та встановлення німецького “нового порядку”	285
8.2.2. Рух опору в роки Другої світової війни	287
8.2.3. Визволення України від іноземних окупантів	293
8.2.4. Підсумки, уроки та історичне значення Другої світової війни	294
<i>Загальні висновки</i>	298
<i>В цей час у світі</i>	298
<i>Ключові терміни і поняття</i>	299
<i>Вправи і тести</i>	300
<i>Історичні джерела до теми</i>	301
<i>Самостійна робота</i>	305
<i>Запитання для самоконтролю</i>	306
<i>Семінарське заняття</i>	306
<i>Проблемні питання для обговорення</i>	308
<i>Теми рефератів, доповідей, повідомлень</i>	308
<i>Рекомендована література</i>	308
ТЕМА 9. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ВІД ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 40-х до кін. 80-х рр. ХХ ст.	310
9.1. Україна у першому повоєнному десятиріччі	311
9.1.1. Зміни після закінчення Другої світової війни на території України. Міжнародне становище УРСР	311
9.1.2. Відбудова та відновлення народного господарства України	314
9.1.3. Західноукраїнські землі у 1945–1953 рр.	317
9.1.4. Здобутки і проблеми у розвитку культури	321
9.2. Лібералізація суспільно-політичного життя у середині 1950-х–1960-х років. “Відлига” (1953–1964 рр.).....	322

9.2.1. Реформаторська діяльність М. Хрущова (1953–1964 рр.)	322
9.2.2. Рух “шестидесятників”	326
9.2.3. Зародження дисидентства	329
9.3. Україна в період наростання кризових явищ (друга пол. 60-х – перша пол. 80-х років ХХ ст.). Зростання політичної активності суспільства	331
9.3.1. Наростання консервативних тенденцій в політичній і суспільній сферах. “Застій” (“Стабілізація”)	331
9.3.2. Політика П. Шелеста і В. Щербицького в Українській РСР....	335
9.3.3. Діяльність Української Гельсінської групи (спілки)	339
9.3.4. Україна і процес перебудови в СРСР (квітень 1985 р. – серпень 1991 р.). Зростання політичної активності суспільства ..	341
<i>Загальні висновки</i>	344
<i>В цей час у світі</i>	346
<i>Ключові терміни і поняття</i>	347
<i>Вправи і тести</i>	348
<i>Історичні джерела до теми</i>	350
<i>Самостійна робота</i>	355
<i>Запитання для самоконтролю</i>	356
<i>Семінарське заняття</i>	356
<i>Проблемні питання для обговорення</i>	358
<i>Теми рефератів, доповідей, повідомлень</i>	359
<i>Рекомендована література</i>	359

ТЕМА 10. НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНЕ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ.

РОЗГОРТАННЯ ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ 360

10.1. Зростання суспільно-політичного руху в Україні. Початковий етап державотворення	361
10.2. Формування Збройних Сил незалежної України	368
10.3. Запровадження державних атрибутів	369
10.4. Реорганізація органів влади	370
<i>Загальні висновки</i>	371
<i>В цей час у світі</i>	371
<i>Ключові терміни і поняття</i>	372
<i>Вправи і тести</i>	372
<i>Історичні джерела до теми</i>	373

ТЕМА 11. УТВЕРДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ 375

11.1. Внутрішня політика України (1994–2010 рр.)	376
11.2. Економічний розвиток України за період 1991–2010 рр. Діяльність урядів незалежної України	396
11.3. Дипломатичне визнання і зовнішня політика України (1991–2010 рр.) ..	404
11.4. Духовний розвиток України	410

11.5. Українці за кордоном. Українська діаспора	416
<i>Загальні висновки</i>	418
<i>В цей час у світі</i>	419
<i>Ключові терміни і поняття</i>	420
<i>Вправи і тести</i>	420
<i>Історичні джерела до теми</i>	421
<i>Самостійна робота</i>	426
<i>Запитання для самоконтролю</i>	427
<i>Семінарське заняття</i>	427
<i>Проблемні питання для обговорення</i>	430
<i>Теми рефератів, доповідей, повідомлень</i>	431
<i>Рекомендована література</i>	431
ХРОНОГРАФ (ОСНОВНІ ПОДІЇ ТА ФАКТИ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ)....	432
ТИПОВІ ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ І ТЕСТИ	441
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	448

Любіть Україну, як сонце, любіть,
як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить,
любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні й наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну...

Між братніх народів, мов садом рясним,
сіяє вона над віками...
Любіть Україну всім серцем своїм
і всіми своїми ділами.

Для нас вона в світі єдина, одна
в просторів солодкому чарі...
Вона у зірках, і у вербах вона,
і в кожному серця ударі,

у квітці, в пташині, в електровогнях,
у пісні у кожній, у думі,
в дитячій усмішці,
в дівочих очах
і в стягів багряному шумі...

Уривок з вірша Володимира Сосюри

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна “*Історія України*” вивчається у вищих навчальних закладах для всіх рівнів акредитації у циклі суспільних дисциплін і є обов'язковою для студентів всіх спеціальностей. Зважаючи на те, що історія вивчається в школі, дехто із студентів навіть дорікне, мовляв, навіщо ще раз учити те саме. Проте за шкільною програмою учні мали вивчити лише основні події, що відбувалися, дати, ознайомитися з діяльністю видатних осіб, котрі зробили значний внесок у розвиток України на її історичному шляху; часто, а можливо, здебільшого, таке навчання зводиться до банального заучування підруничкового тексту, зазубрювання головних дат і подій. Тим паче, історію України поділено на окремі періоди, які вивчають у певних класах, її адаптовано саме до конкретного віку учнів.

Власний понад 16-річний досвід викладання дисципліни у вищій школі дає підстави зробити певні узагальнення й висновки, і, на жаль, стверджує, що далеко не всі студенти після шкільної лави мають достатньо хороші знання предмету.

Пропонований увазі та для роботи навчальний посібник “*Історія України*” створено згідно з робочою навчальною програмою, що складена з дотриманням останніх вимог методики викладання історії. Він розрахований на те, що студент все ж таки має певний багаж знань, тому й питання, що ввійшли у цикл вивчення дисципліни, відрізняються від шкільної програми і мають переважно проблемний характер, враховують сучасні зміни.

Навчальний посібник з історії України виділяється із багатоманіття навчальної та навчально-методичної літератури означеного профілю, перш за все, чіткою структурованістю. Він може бути корисним як студентам стаціонарної форми навчання, так і студентам-заочникам, які самотужки опановують

дисципліну. Цей посібник – своєрідний навчальний комплекс, який не лише подає історичний матеріал, як зазвичай це є у навчальних посібниках, а також ставить конкретні проблемні запитання, котрі мають на меті зорієнтувати і спрямувати студента на вивчення даної теми, питання, допоможуть не розгубитись у суперечності думок, поглядів, оцінок.

Посібник максимально пристосований до навчального процесу; структуру його складає *тематичний план дисципліни*, який включає *лекції, самостійну роботу студентів і семінарські заняття* з вказанням відповідної кількості годин, що на них відведена. Виклад матеріалу кожної теми посібника супроводжується “*Загальними висновками*”, які допоможуть студентам систематизувати отримані знання, визначити головне в даній темі. На кожну одну – дві лекції припадають самостійна робота і семінарське заняття.

Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять та виконання самостійної роботи містять досить розлогу інформацію про те, як найкраще підготуватись до семінарського заняття та виконати самостійну роботу. Також є рекомендовані теми рефератів та наукових повідомлень для студентів, які хотіли б поглибити свої знання. Варто звернути увагу на перелік питань для самоперевірки, які є проблемними і зумовляють мобілізацію здобутих знань у заданому руслі.

Особливої уваги заслуговують “*Ключові терміни і поняття*”, що містяться у кінці кожної лекційної теми. Вони допоможуть зорієнтуватися у новій невідомій термінології.

“*Родзинкою*” цього посібника є “*Історичні джерела до теми*”. Саме фрагменти найважливіших документів, дібрані до усіх тем, чудово проілюструють і значно підсилять теоретичні знання студентів, а “*Хронограф (основні події та факти з історії України)*” допоможе стисло, за датами відтворити основні події вітчизняної історії.

У кінці посібника розміщено *перелік рекомендованої літератури* (основної та додаткової), *типові практичні вправи та завдання* (які можна використати практикуючим викладачам історії як завдання модульного (підсумкового) контролю), а також *перелік модульних, контрольних, екзаменаційних питань* до усього курсу.

Під час підготовки посібника автор намагалася в оптимальній пропорції використати ілюстрації, таблиці, діаграми, графіки, карти. Стиль та дизайн посібника дають можливість студентам цілеспрямовано організувати самостійну роботу, заохочують їх до навчання, підтримують їх навчальну мотивацію, сприяють найефективнішому, творчому засвоєнню історичного матеріалу.

Авторка усвідомлювала, по-перше, що серед вітчизняних істориків ще й досі існують розбіжності в питаннях походження Київської Русі, запровадження християнства, оцінки Переяславської ради та діяльності гетьмана Івана Мазеппи, ОУН-УПА, Голодомору тощо. На сході України історики мають свою точку зору стосовно тієї чи іншої події, у Києві – іншу, а на заході – ще іншу. По-друге, ще й сьогодні після стількох років незалежного розвитку, українська історія, на наш погляд, має багато “білих плям”. Тривалий час Україна диви-

лася на свою історію через призму думок інших країн, зокрема, Росії. Її досі живуть у свідомості молодого і дорослого населення України стереотипи радянського тлумачення історичних подій та процесів. Ще й сьогодні чимало наших людей плутається в періодах національної історії. Є й такі, що категорично не сприймають той факт, що історія України давніша за історію Росії, що українське коріння сягає ще часів Київської Русі.

Історію України, на моє велике переконання, варто розглядати у контексті загальноєвропейських та світових подій, багато з яких перегукуються з аналогічними українськими, враховувати спільні сторінки в історії України, Росії та Польщі, досягаючи, якщо це взагалі можливо, узгодженого погляду на історичні взаємини між ними, долаючи стереотипи у наших західних та східних сусідів стосовно українського історичного ареалу.

У часи недержавного існування деяким науковцям вигідно було насаджувати українцям комплекс меншовартості, залежності від сусідів (бо вони старші, сильніші і т. ін.).

Та історія України, яку вивчаємо нині, – це історія перемог українців, слави, гучних звитяг; історія народу та окремих особистостей – лідерів політики, науки, мистецтва.

Проте, як і у долі окремої людини є радість і є сум, є злет, є й падіння, є перемоги, а також є поразки, так і у долі народу, який складається з окремих людей теж усе це присутнє.

Намагатимемось максимально об'єктивно розглядати цей складний і неоднозначний фактологічний матеріал, що увклався в нашу історію, історію нашої держави, її народу.

Ми пишаємося кращими сторінками книги нашої минувшини, але хочемо знати, чому була “негода” – поразки, повстання, окупації, війни і т. ін. Усе це ми будемо докладно вивчати й співставляти, аналізувати, робити висновки.

Тому метою вивчення історії України буде не просто розширити світогляд майбутніх фахівців, не просто ознайомити з історичними подіями, фактами, діяльністю видатних особистостей, а навчитись робити аналіз, зіставляти їх з подібними ситуаціями у сьогоднішні, теоретично знаходити шляхи розв'язання конфліктів та проблем, що виникають.

Припускаю, що не такою уже й категоричною нині видається теза про те, що “історія не знає умовного способу”, що це не до неї питання: “що було б, якби...”. Усе це так, але до певної міри у тому сенсі, що вивчаємо ми історію, як нам видається, саме для цього аналізу: “було так, а якби ситуація, подія була б такою, то усе склалося б так...”, чи можна було уникнути негативних епізодів, запобігти їм в українській історії? Ці питання ми ставитимемо собі з огляду на здобуті знання. Тут доречно згадати про історію як “вчительку життя”. Як часто людство не враховувало її уроків, було поганим учнем...

Наголошу, що такі та схожі їм питання виникатимуть у людини мислячої, небайдужої до своєї минувшини, людини діяльної, активного творця сучасного та майбуття. Саме такими бачу наших студентів, що опановуватимуть історію України.

Хочу висловити щирю вдячність рецензентам книги доктору історичних наук, професору *Качарабі С. П.*, доктору історичних наук, професору *Малику Я. Й.*, доктору філософських наук *Скрипник З. Е.*, критичні зауваження і слушні поради яких значно посприяли автору в роботі над удосконаленням змістовної сторони посібника, об'єктивній оцінці історичних подій і явищ, а також доктору соціологічних наук, професору *Пічі В. М.* за сприяння якого і був підготовлений цей видавничий проект.

Автор

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Комаринська Зоряна Михайлівна

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Навчальний посібник

Керівник видавничого проекту *В. М. Піча*

Формат 70 × 100/16. Умовн. друк. арк. 36,64.
Гарнітура Таймс Нью Роман

ПП “Магнолія 2006”
м. Львів, 79053, Україна, Перфецького 11 А,
тел.+380503701957
e-mail: magnol06@ukr.net
<https://magnolia.lviv.ua>

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 2534 від 21.06.2006 року,
видане Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавництва “Магнолія 2006”